

כרמית ספיר ויץ • צלם: רמי זרנגר

"חברה קדישא"
צעק: 'מי
שרוצה לגשת
לבקש מחילה
מהמת, שיבוא',
כמו שוק. הבנות
שחייבים להביא
שינוי אחרי
שאורי אורבך
נפטר הבנו שזה
לא יכול להיות
כך. הילה
ותקין. (מימין)
ואור פירוןזומר

הקרוב שלנו הלך לעולמו. למי יש כוח, מוטיבציה ומצב רוח לדאוג עכשיו לסידורי הלוויה והשבעה? בדיוק בגלל זה הקימו אור פירון־זומר והילה ותקין את "סופיה", חברה המפיקה לוויית ותומכת באבלים, כי מבחינתן אין סיבה שאנשים לא ייפרדו יפה מהחיים

הכול התחיל לפני קצת יותר משנתיים, בשבט התשע"ה, כשהלך לעולמו אורי אורבך ז"ל. באותה תקופה אור פירון־זומר והילה ותקין עברו לצדו של אורי במשרד לענייני גמלאים. "במשך תקופה הסתרנו את המחלה שלו כי כך ביקש", מספרת ותקין שהייתה יועצת לענייני פרויקטים של השר. "אורי היה מאוד מיוחד. הוא היה שנון, ציני, סבלני מאוד לאנשים. לא היה דבר כזה אצלו – פגישה של עשר דקות. ובעיקר, הוא היה מעניין. תמיד נהנית לשמוע אותו ואת דעתו. "כשהוא חלה, ליווינו את המשפחה בזמן שהייתה בבית החולים. זה היה מאוד קשה. כולנו היינו בחרר כשהוא נפטר. כל מי שליווה אותו בזמן המחלה. רגע אחד את בעוצמות גבוהות של פרידה אמיתית מאדם ענק, ורגע אחרי את צריכה להיות בתוך סידורי הלוויה, החלקות במודיעין, המוזמנים, סדר הישיבה ועוד. דברים טכניים שלא מאפשרים לך לעכל את החוויה העוצמתית של הפרידה, שעד הרגע האחרון לא האמנו שתקרה. האמנו שעוד שנייה הוא יקום ונחזור לשגרה".

זמן קצר אחרי שאורבך הלך לעולמו, פוטר כל צוות המשרד. פירון־זומר הייתה באותה תקופה בשמירת היריון ואילו ותקין הקימה חברת הפקות וחלמה להפיק גם הלוויות. "הרעיון הבשיל הרבה מאוד זמן, עוד לפני פטירתו של אורי", מזכרת ותקין. "כשעברנו במשרד

מנוחה נכונה

אור פירון-זומר: "לא הגיוני שאנחנו משקיעים בחתונות, בר מצוות ובריתות כי כל אחד הוא שונה מחברו. למה הטקס הזה, הלוויה, לא יכול להיות מותאם לאדם ולמשפחה? אוקיי, יש טקסט יהודי שאומרים תמיד, אבל מה חוץ מזה?"

שלהן מופיעים מונחים כמו "חבילות ניהומים", "ערכות שבעה", הצללה, מטריות, מערכות הגברה, ועידות קבורה וטוגיות כמו שיטת הקבורה במגירות ("כוכים"). מדי פעם גם נזקקת לאוויר בדיחה שחורה מפיחת חיים. מה זה אומר "חבילות ניהומים"? ותקין: "מברק זה פאסה. מסרון? לא מתאים. חבילות ששולחים מקומות עבודה לשבעה, נראות במקרה הטוב גמ"ח. אנחנו המצאנו חבילת ניהומים ממותגת גם לעסקים וגם לאנשים פרטיים ואפשר להתאים אותה לכל סכום. בחבילות הגדולות, שמנו ערכות יצירה לילדים לצד חוברת הסברים להורים: כיצד מספרים לילדים, מנהגים שונים, חוברת מימוש זכויות וכן הלאה".

מדוע בעצם קיימת הנטייה לברוך דלות להלוויות יהודיות?

ותקין: "אנשים אפילו לא שואלים שאלות. הם אפילו לא יודעים באמת מה צריך. הם בונים על זה שמישהו יאמר להם: עכשיו קריעה, ואז עושים קריעה. מישהו ימלמל משהו בארמית. מבינים, לא מבינים, לא משנה. עוברים הלאה".

פירון-זומר: "התרגלנו לזה שאתה מגיע ואין תנאים אלמנטריים. אם הם, אתה עומד שעות. אין מים, אין מטריות אם

לאזרחים ותיקים, בכל פעם הגענו עם חוויות קשות מהלוויות. אצלי בערה המחשבה איך יכול להיות שהעולם כל כך מתקדם, והתחום הזה כל כך גרוע ונשאר למטה? אבל חוויה אחת שברה אותנו לגמרי", היא ממשיכה. "אבא של מישהו מהמשרד נפטר. ההלוויה הייתה בירושלים, סנהדריה, במוצאי שבת. זה אמר שהמשפחה יודעת מזה בשעה שש, ובתשע ההלוויה, עוד לפני שהם מעכלים. הייתה הלוויה מאוד גדולה, הרבה אנשים בחוץ ולא שמעו כלום כי בבית ההספרים הייתה הגברה קטנה. עלו הילדים להספיד, וארון חברה קדישא מקבל טלפון ועונה לו בקולי קולות. זה היה מבחינתי השיא. חברה קדישא צעק: 'מי שרוצה לגשת לבקש מחילה מהמת, שיבוא', כמו שוק. הבנתי שחייבים להביא שינוי. אחרי שאורי נפטר ההבנה הזו התחדדה".

עם ההבנה והרעיון שהתגלגל בראשה הגיעה ותקין לביקור אצל פירון-זומר ושיתפה אותה במחשבותיה. "אני טובה בלחלום וברעיונות, אבל להוציא את זה לפועל לבר זה כבר ענין אחר. אם אור לא הייתה באה ואומרת: 'יש לנו משהו חדש ביד. אני איתך בסיפור הזה', 'סופיה' לא היה קורה".

פירון-זומר: "אחרי כחצי שנה כשסיימתי את חופשת הלידה וחשבתי איך להמשיך, הצעת לי להילחם שנקדם את הרעיון הזה ביחד. הקמנו את החברה, לקחנו שנה של לימוד השוק והנושא ורצנו קדימה".

פלייליסט וחבילת ניהומים

"סופיה", החברה שהקימו, מספקת שירותים בזמן אבל: ליווי משפחות בארגון הלוויה, השבעה והאזכרה, אירועי זיכרון והנצחה, ייעוץ בנושאים בירוקרטיים, רגשיים והלכתיים, כתיבת צוואות ותכנון מוקדם. הרציונל: "כשאנשים מתכננים את החתונה שלהם הם רוצים שהיא תהיה הכי מיוחדת, הכי 'הם', הן מסבירות. "דווקא במאורע עצוב אך משמעותי כמו הלוויה של בן משפחה, רוב האנשים עושים את אותה הלוויה סטנדרטית, לא אישית ולא משקפת את אופיו, רצונו או חייו של הנפטר. סופיה באה לשנות את התפיסה הזו ולהציע, בין השאר, הפקת הלוויות מותאמות אישית לנפטר".

אחרי שישבו ותרגמו את נוסח מהלך טקס הקבורה מארמית כדי שיהיה נהיר, התפנו השתיים למלאכת מיפוי בתי העלמין בארץ. בספר היקודקוד הפנימי

יש גשם, אתה תמיד בתנאים לא תנאים. אנשים מגיעים באמצע יום עבודה עם הלשון בחוץ. אתה לא שומע, אתה לא חלק משום דבר, כולם מסיימים מהר מהר, מחפשים איזו אבן להניח על הקבר או גונבים מחלקות קרובות כי אחרת צריך להוציא מהבוץ אבנים. זה טירוף. רוב האנשים חושבים: באסה, עכשיו אני צריך לחזור לשבעה".

ותקין: "ועוד לא דיברנו על זה שאנחנו יודעות מה התהליך שאדם שנפטר לו קרוב צריך לעבור ברגעים הכי קשים שלו. הוא בשיא הכלכול. רוב האנשים לא ערוכים לקראת הרגע הזה".

פירון-זומר: "אני צריכה לסייג. בציבור הדתי יש הרבה פעמים מי שעוזר ומכוון בזמן הזה. במגזר הכללי פחות".

יש מקרים בהם האוטומוט מנחם מוזמן את השירות, או המשפחה שלו?

פירון-זומר: "לפעמים כך ולפעמים כך. בהרבה מאוד מקרים המשפחות מתקשרות אלינו לפני. השבוע נסעתי אל משפחה בעשר בלילה לבקשתה, כדי לרכוש את הקרקע לקבורה בעוד האדם בחיים, במטרה לחסוך כסף".

זה נשמע מופרך בכל קנה מידה.

ותקין: "יש אנשים שזה מקנה להם רוגע. במשרד שלנו כבר הייתה תמונה שלו מוגדלת וסרטי וידיאו. שיהיה מוכן לאחרי. יש אנשים שלא רוצים לחשוב על זה ונאחזים בכל תקווה. יש כאלה שהפוך. הם רוצים לדעת הכול. הם רוצים להיות בשליטה. יש לנו שירות שנותן תכנון מוקדם גם לאנשים שלא רוצים ליפול נטל על בני המשפחה שלהם. העמדנו סטנדרט גבוה: אנחנו לא לוקחות כסף על דברים שהמדינה אמורה לתת בחינם. חוץ מזה היום אנשים יודעים לצרוך שירות".

עובדה שלא בתחום הזה.

ותקין: "אני מסכימה איתך שזה לחנך שוק. היום אף אחד לא יוצא לחתונה בלי מפיק. למה ברגע הכי קשה שיש לא לוקחים מישהו שידוע, שלמד, ששוחה בחומר הזה וייתן לך את המוצר הטוב ביותר בתחום האבל?"

פירון-זומר: "יש לזה משמעות כספית היסטורית. זו החלטה שלוקחים לכל החיים. ויש רמה נוספת של מה מתאים למי. לא הגיוני שאנחנו משקיעים בחתונות, בר מצוות ובריתות כי כל אחד הוא שונה מחברו. למה הטקס הזה, הלוויה, לא יכול להיות מותאם לאדם ולמשפחה? אוקיי, יש טקסט יהודי שאומרים תמיד, אבל מה חוץ מזה?"

ותקין: "הרבה פעמים אנשים חושבים שאסור לשיר, אסור לנגן. זה לא כך. יש

ההלוויה של אסתי וינשטיין ז"ל, שאורגנה על ידי "סופיה"

הילה ותקין: "אנחנו יודעות מה התהליך שאדם שנפטר לו מישהו צריך לעבור ברגעים הכי קשים שלו. הוא בשיא הבלבול. רוב האנשים לא מתארגנים לקראת הרגע הזה. הם צריכים לרוץ למשרד הבריאות, להביא אישורים"

להיות"). עד גיל שמונה גדלה בקיבוץ עין הנצי"ב, בחינוך מעורב. היא עבדה כתחקירנית בתוכניות טלוויזיה וכיועצת מנכ"ל המשרד לאזרחים ותיקים, אצל השר אורי אורבך ז"ל. "אור היא בכלל חיה פוליטית", מעידה עליה שותפתה. "אני לגמרי הבת של אבא שלי", מתוודה פירווןזומר בפה מלא.

לא עשו לו חיים קלים בשהיה שר החינוך.

"בציבור החילוני מאוד אהבו אותו. בתקשורת עשו לו חיים לא קלים אם כי עד היום כולם בקשר איתו ומתרפקים עליו. כתבים פוליטיים, שזה מה שהם מחפשים, לא אהבו אותו. בתמימות מאוד גדולה שאפיינה אותו ואת יאיר לפיד, הוא חשב שהוא יכול להגיד את כל מה שהוא חושב כבר בהתחלה. הרי הוא ידע מה הוא רוצה. הוא ידע לאן הוא הולך. הוא אמר: בשנה הראשונה נדבר על כל מרכיבי הרפורמה ואז תיתנו לי לעבוד בשקט. לצערנו, אחרי שנה ושמונה חודשים זה נגמר, ונשאר זה שמדבר ולא עושה, שלא בצדק. מי בכלל חשב שיאיר ייכנס לפגישה ועוד לפני שהוא ייצא ממנה כבר תצא הודעה לעיתונות ששר האוצר פוטר? סליחה על חוסר המגוריות, אבל אני מאמינה שהם באמת באו לשרת את המדינה. 'ש עתיד' זו מפלגה בלי מוסדות, בלי מגזר או אנשים שצריך לממן. לי כאדם זה הרבה יותר מתאים.

צילום: ברוך גרינברג

"פרידה אמיתית מאדם ענק". מימין: אורי אורבך ז"ל

חבילות ניחומים וערכות שבעה מבית "סופיה"

בתום שליחות משפחתית במונטריאול, השתלבה כאולפנת צביה בעפולה, המשיכה בשירות לאומי בבני עקיבא ולמדה ביולוגיה באוניברסיטה העברית. עם נישואיה השתקעה בעפרה ומילאה ביישוב שורה של תפקידים. במהלך הבחירות פגשה באורי אורבך וכך כאמור הגיעה למשרד לענייני גמלאים. אור פירווןזומר (28) נשואה לגל ואם לשלוש בנות (שחר בת 7.5, עמית בת ארבע ואביב בת שנתיים). היא בת בכורה לברוריה, אשת חינוך והרב שי פירון. היא גדלה בארנית לצד המישה אחים. אחד מהם, אותו היא מכנה "ילד פלא", הגיע למשפחה במסגרת אומנה ("הוא המתנה הכי גדולה של המשפחה שלנו. למרות שהוא כביכול באומנה, הוא הכי נוכח והכי קבוע והכי אח שיכול

צילום: חיים צח לע"מ

מרחב מאוד גדול". מזה עושה העיסוק הקרוב במוות? "אנחנו לא מטפלות במוות. אנחנו עוסקות בחיים", אומרת פירווןזומר. "אני כל הזמן נאחזת בזה שאנחנו אור בשביל המשפחות. הרי אף אחד לא חושב עליהן".

מתחיל מהבית

הילה ותקין (42) מעפרה, נשואה לנריה ואם לארבעה בנים (אביה בן 20, מתנאל בן 18, נווה בן 15 ונועם בן 12.5). היא נולדה בעפולה, בת בכורה במשפחה בת ארבעה ילדים, לאסתר ומשה בן מוחא, "מורים אידיאליסטים שחשבו שצריך ללכת לעיירת פיתוח כדי לבנות אותה ולעבוד בה כמורים".

"תמיד עמדתי לצדו והייתי גאה בו". פירון-זומר על אביה, הרב שי פירון

צילום: מרקי נימן לעית

אותי בתהליך קבלת ההחלטות ואני מאמינה שנקודת המבט שלי סייעה לו לא פעם. וגם להפך – הוא שותף לכל החלטה שקיבלתי. תמיד תומך, מייעץ ומסייע. אני ממש הילדה שלו ותמיד הייתי. גאה בו על כל מה שעשה – טעויות ודברים טובים כאחד. לצערי לא מספיק יודעים כמה טוב הוא עשה למערכת החינוך. הוא שינה שיח והבנה של מהו החינוך ומהות החינוך".

יש הרבה ביקורת על הפוזיות בה פעל ועל החלטות שקיבל בשם החינוך. "הוא איש חינוך אמיתי ועשה את זה מדהים. נפתלי בנט מדבר על מצוינות כאילו פתאום עכשיו לראשונה זינקו ציוני הבגרות. זה הרי קשקוש. שניהם מאמינים במצוינות, אבל כל אחד חושב שיש דרך אחרת להוביל את תלמידי ישראל לשם. אני חושבת שהוא היה שר החינוך הטוב ביותר שמדינת ישראל יכולה לאחל לעצמה, אבל זה נגמר מהר ואני מקווה שלא יחזור. הדברים שהוא עושה עכשיו משמעותיים ומדהימים לא פחות והוא ואנחנו זכינו אחד בשני מחדש".

עבודה לבנה

מאז הקימו את סופיה, ותקין ופירון-זומר נכחו וארגנו עשרות לוויות, אולי מאות. אחת מהן הייתה הלווייתה המתוקשרת של אסתי וינשטיין ז"ל, בה התבקשו כל אלו שהגיעו להביא עמם פרחים, כצוואת אסתי שביקשה פרחים ושירים בדרכה האחרונה. "קראתי בלילה כתבה והרגשתי שאם יש מקום שאני צריכה להיות בו, זה המקום הזה. אסתי רצתה פרחים, וחלק חילוני וחלק דתי", אומרת פירון-זומר. "תיארונו לעצמנו שהמשפחה לא יודעת מה לעשות. התלבטתי עם הילה. היא אמרה: צלצלי אל פתה תמי מונטג. הרמתי טלפון ואמרתי: 'אני יודעת שאת טרודה נורא. החברה שלנו מלווה משפחות ברגעים האלה. את צריכה עזרה במשהו?'. ירדה לה אבן מהלב. היא קיבלה מתנה". "צריך להבין, אנחנו אף פעם לא מתקשרות ללקוחות. הלקוחות מגיעים אלינו. הפעם חרגנו ממנהגנו", מוסיפה ותקין. הן דאגו לתרומות של פרחים, לצל, הגברה, צילום וידיאו, ארוחות לכל ימות השבעה ועוד. "היינו צריכות לחבר בין העולם החרדי שאסתי הגיעה ממנו לעולם החילוני וזה קו התפר שאנחנו כל הזמן נוגעות בו בעבודתנו", אומרת פירון-זומר. "בפעולות של בני עקיבא כל הזמן עסקנו בשאלה מהי הציונות

הפוליטיות והדתיות שיודעות להכיל מורכבות לא עברו חלק בגרונם של חלק מהציבור שלנו שמעדיפים לראות הכול בשחור ולבן".

כבת הרגשת צורך לגונן עליי?

"תמיד עמדתי לצדו והייתי גאה בו. כשנבחר לכנסת האהבה והביקורת אליו התעצמו. בהתחלה קראתי טוקבקים ובאיושהו שלב הפסקתי כי הבנתי שזה לא טוב ומועיל לאף אחד ושלו רוב אלו טוקבקים מטעם. היו לו החלטות טובות יותר ופחות ואת כולן גיביתי כלפי חוץ. אם הייתה לי ביקורת הייתי אומרת לו אותה והוא היה מקשיב ומקבל. הוא שיתף

אור פירון-זומר: "נפתלי בנט מדבר על מצוינות כאילו פתאום עכשיו לראשונה זינקו ציוני הבגרות. זה הרי קשקוש. גם אבי, הרב שי פירון, מאמין במצוינות, אבל כל אחד חושב שיש דרך אחרת להוביל את תלמידי ישראל לשם"

בהיבט הזה אני מאוד לא מגורית".

בניגוד לאבא שלך שביכב באור הזרקורים התקשורת, אימא שלך נחבאת אל הכלים.

"אימא שלי נקראת 'שרת הפנים' בעוד שאבא הוא 'שר החוץ'. היא דמות מופת בעיניי. הבחירה באחינו, ילד האומנה, גובה בעיקר ממנה מחירים אישיים ביומיום (בשל מוגבלות פיזית, כס'') ואני לא מאמינה שיש עוד מישהו בעולם שהיה עושה את זה בצורה כל כך שלווה ושלמה. היא ההפך הגמור מאבא שלי בשקט וברוגע הפנימי והלוואי שהיה לי קצת יותר ממנה".

את הביקורת על אביה פירון-זומר מכירה לא מאתמול, וגם לא מהקרנציה שלו כשר החינוך. "ביקורת על אבא שלי היא משהו שאני מכירה הרבה לפני הפוליטיקה, מהעולם המגורי. בשונה מהציבור הכללי בציבור הדתי הוא היה דמות ציבורית מאז ומעולם וככל מקום שהייתי בו הייתי 'בת של', לטוב ולרע. הוא תמיד היה פורץ דרך. תמיד תמים ומלא באמונה שהציבור הדתי חייב לקחת חלק בציבוריות הישראלית ולכן יש לא מעט פשרות שכולנו נדרשים לעשות על מנת שנוכל להיות יחד. הוא איש של חלומות, אבל יודע להגשים אותם בצורה מדהימה. הוא יודע להסתכל על התמונה הרחבה ולא לפספס שום דבר בדרך. היו לו המון מתנגדים בכל דבר שעשה בחיים: הקמת 'צוהר' לא עברה בקלות והיום כולם מתגאים בארגון. כך גם אתר 'כיפה', שו"ת באינטרנט ועוד. דעותיו

בכל פעם שמישהו מת". פירון-זומר: "הובלת הנפטר לקילומטר אצלם עולה למשפחה 3,000 שקל! גזל! מגיעים לאנשים בשעה הכי קשה ובונים על זה שהם יסכימו להכול. ראיתי חשבונית של מישהי שהבן שלה התאבד בבית. במד"א הפנו אותה לזכיון אמבולנס פרטי שגבה ממנה פי שלושה. גם נושא מחירי החלקות פרוץ לחלוטין: זה יכול לעלות אלפי שקלים או עשרות אלפים. תלוי את מי שואלים והאם ניתנה התשובה הנכונה. בואי נגיד שכשהתחלנו, אמרו לנו: 'אתן רוצות להגיע לכל המידע על הלוויות? שאחד הבעלים שלכן יתגרם בזק"א. תדעו הכול".

ברשימת החיוג המהיר שלהן בטלפון הנייד מופיע הרב רוז'ה, המקובל על כל הזרמים, אבל לא כולם מקדמים את פניהן בברכה. "לא רק שמדובר בתחום גברי, זה תחום או אזורי לחלוטין או חרדי לחלוטין. אין באמצע. אנחנו בדיוק בתוך הזה", מחדדת פירון-זומר. "זו הבשורה המאוד גדולה של סופיה. אנחנו נותנות יותר תשומת לב לדברים שגברים לא שמים לב אליהם", משלימה ותקין. "ברמה התורנית, יש לי גבולות גזרה מאוד ברורים: שהגופה תעבור טהרה, שהארון יהיה כשר. טווח ההלכה הוא עצום. למה להגביל אותו רק לאסור? יש מותר, והרבה, שאנשים ייקברו בצורה מכובדת וכמה שאפשר יהודית".

כדי להרגים את ההתנגדות שישנה הן מספרות שלא מזמן הגיעו לפגישה עם האחראי בבית עלמין במרכז הארץ. האיש מעבר לשולחן הקשיב ליוזמה שלהן בקשב רב, ובסוף אמר: "אל תתקברו לכאן". "אנחנו לא תופסות להם את המקום", מסבירה פירון-זומר. "אנחנו שירות אחד לגמרי. שירות משלים של חברה קדישא, אבל עדיין יש כאלה שהם טיפה מיושנים שלא רואים את הערך בשירות למשפחה. איפה יש כסף, ולפעמים לא כסף נקי, יש שוק שחור וזה מפחיד. לכן אנחנו עובדות הכי מסודר ולבן צחור".

סליחה על הניסוח, אבל אתן רואות בזה עיכוב לחיים? ותקין: "בואי נראה לאן סופיה תגיע". פירון-זומר: "אנחנו לא כאלה שנושטות דברים. האם יהיו לנו עוד עיסוקים? בוודאי. יש כל כך הרבה דברים שאף אחד לא נתן עליהם את הרעת בתחום שירותי האבל. חברות הקבורה בעולם מונפקות בבורסה. בישראל זה הרבה יותר מטובך, אבל אין לדעת".

הילה ותקין: "יש לי גבולות גזרה מאוד ברורים: שהגופה תעבור טהרה, שהארון יהיה כשר. טווח ההלכה הוא עצום. למה להגביל אותו רק לאסור? יש מותר, והרבה. שאנשים ייקברו בצורה מכובדת וכמה שאפשר יהודית"

בישראל, חלקן מועצות דתיות, וכל אחד עושה מה שהוא רוצה. כל אדם זכאי להיקבר בחינם בהתאם לאופציות שיש באזור שלו. יש תעריפים שהמדינה קבעה, אבל הם תקפים רק אם אדם קנה חלקת קבורה בחייו".

14 שעות נשמע כמו מקרה קצה. פירון-זומר: "כל מקרה הוא מקרה קצה. עוד לא פגשתי מקרה אחד שעבר גורמלי".

ותקין: "תחשבי על אנשים חילונים שאין להם שמץ של מושג. פה יש כמה אופציות: דופקים על הרלת כמה מאכערים שעושקים אותם, או אנשים עם אמבולנס פרטי לפינוי הנפטר שמתחזים לחברה קדישא, שכמובן לא יגידו שאת זה אפשר לקבל על חשבון המדינה. איך הם יודעים? הם יושבים על רשימות תפוצה של זק"א, ומתעדכנים

הדתית. זהו. סופיה היא הציונות הדתית. היא דרך האמצע המחברת". ותקין: "ואת זה חברה קדישא לא יודעים להציע מטעמם, אבל השאירו לנו מספיק מרווח כדי שזה יהיה כמו שאסתי רצתה. ברוב המקרים הם בסדר. מבחינתם, כשאנחנו מגיעות ועושות הלוויה זה מוציא שם טוב לכל שירותי הדת".

אלא שלא תמיד דברים הולכים חלק ובקלות בהתנהלות מול הגורמים השונים כשארם יקר נפטר. אל המסלולים הלעיתים בלתי אפשריים שעוברת משפחתו של אדם עם פטירתו הן מתוודעות מדי יום. "אם אדם נפטר בבית החולים, זה קצת יותר פשוט", מודגימה פירון-זומר. "יש במקום נציג של חברה קדישא שנותן למשפחה את הטופס. אני, שיודעת איך עובר המסלול הזה, צריכה שעתיים לפחות. אם אדם נפטר בביתו, צריך להזמין משטרה כדי שתקבע שהמוות לא היה על רקע פלילי. אני מכירה משפחה שישבה וחיכתה עם המת 14 שעות עד שהמשטרה הגיעה. טירוף. אחר כך המשפחה צריכה להגיע לאגף המחוזי במשרד הבריאות ולהביא רישיון קבורה ומשם להמשיך לחברה קדישא. שם יש עשרות אופציות. חברה קדישא זו לא חברה אחת. יש מאות חברות קדישא